

Fremsat den 28. februar 2018 af justitsministeren (Søren Pape Poulsen)

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven

(Øget beskyttelse af vidner)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1101 af 22. september 2017, som ændret ved lov nr. 1679 af 26. december 2017 og § 2 i lov nr. 1680 af 26. december 2017, foretages følgende ændringer:

1. I § 28 b, stk. 3, ændres »kan endvidere« til: »skal«.
2. I § 174, stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »forsvarligt«: », herunder hvis særlige hensyn til vidnet taler derfor«.
3. I § 729 a, stk. 4, 1. pkt., indsættes efter »tredjemand«: », herunder til et vidnes sikkerhed,«.
4. I § 741 c, stk. 2, indsættes som 3. pkt.:
»§ 729 c finder dog tilsvarende anvendelse.«
5. I § 837 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:
»Stk. 4. Fængselsbetjente kan betegnes med fornavn, tjenestested og det identifikationsnummer, der er knyttet til ansættelsen.«
Stk. 4 bliver herefter stk. 5.
6. I § 839, stk. 3, ændres »stk. 2-4« til: »stk. 2-5«.
7. I § 841, stk. 1, 1. pkt., ændres »§ 837, stk. 4« til: »§ 837, stk. 5«.
8. I § 845, stk. 1, indsættes før nr. 1 som nyt nummer:
»1) nægtelse af adgang til et offentligt retsmøde for bestemte personer eller grupper af personer efter § 28 b, stk. 3,«.
Nr. 1-7 bliver herefter nr. 2-8.
9. I § 845, stk. 1, nr. 5, der bliver nr. 6, ændres »7« til: »8«.
10. I § 845, stk. 1, nr. 6, der bliver nr. 7, ændres »stk. 2, eller« til: »stk. 2,«.
11. I § 845, stk. 1, nr. 7, der bliver nr. 8, ændres »stk. 6.« til: »stk. 6, eller«.
12. I § 845, stk. 1, indsættes som nr. 9:
»9) at en fængselsbetjents fulde navn eller bopæl skal oplyses, jf. § 856, stk. 7.«
13. I § 856 indsættes efter stk. 6 som nyt stykke:
»Stk. 7. En fængselsbetjent kan afgive forklaring uden at oplyse navn og bopæl, medmindre rettens formand bestemmer, at oplysningerne må antages at have betydning for tiltaltes forsvar. I stedet oplyses den pågældendes fornavn, tjenestested og det identifikationsnummer, der er knyttet til ansættelsen.«
Stk. 7-10 bliver herefter stk. 8-11.
14. I § 856, stk. 8, der bliver stk. 9, ændres »4, 6 og 7« til: »4 og 6-8«.
15. I § 856, stk. 9, 1. pkt., der bliver stk. 10, 1. pkt., ændres »7« til: »8«.
16. I § 856, stk. 9, der bliver stk. 10, indsættes som 5. pkt.:
»Oplysning om en fængselsbetjents fulde navn og bopæl skal endvidere ikke meddeles tiltalte, medmindre rettens formand har truffet bestemmelse om, at oplysningerne må antages at have betydning for tiltaltes forsvar efter stk. 7.«
17. I § 856, stk. 10, 1. pkt., der bliver stk. 11, 1. pkt., ændres »jf. stk. 6 og 7,« til: »jf. stk. 6 og 8, eller om meddelelse af oplysninger om en fængselsbetjents fulde navn eller bopæl, jf. stk. 7,«.
18. I § 856, stk. 10, 4. pkt., der bliver stk. 11, 4. pkt., ændres »stk. 4, 6 og 7« til: »stk. 4 og 6-8«.
19. I § 1020 h, stk. 3, indsættes efter »§ 741 c, stk. 2, 2. pkt.,«: »jf. 3. pkt.,«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2018.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1. Udelukkelse af bestemte personer og grupper af personer fra retsmøder
 - 2.1.1. Gældende ret
 - 2.1.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.1.3. Den foreslåede ordning
 - 2.2. Hemmeligholdelse af et vidnes identitet under efterforskningen
 - 2.2.1. Gældende ret
 - 2.2.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.2.3. Den foreslåede ordning
 - 2.3. Identifikationsoplysninger om fængselsbetjente
 - 2.3.1. Gældende ret
 - 2.3.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.3.3. Den foreslåede ordning
 - 2.4. Afhøring via telekommunikation med billede
 - 2.4.1. Gældende ret
 - 2.4.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.4.3. Den foreslåede ordning
 - 2.5. Bistandsadvokaters adgang til materiale i straffesager
 - 2.5.1. Gældende ret
 - 2.5.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.5.3. Den foreslåede ordning
3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.
5. Administrative konsekvenser for borgerne
6. Miljømæssige konsekvenser
7. Forholdet til EU-retten
8. Hørte myndigheder og organisationer mv.
9. Sammenfattende skema

1. Indledning

Regeringen fremlagde den 11. august 2017 12 initiativer for at styrke indsatsen mod banderelateret kriminalitet. To af disse initiativer vedrørte bedre beskyttelse af vidner. For det første ville regeringen skærpe straffen for vidnetrusler med en tredjedel. Et forslag herom blev fremsat for Folketinget den 15. november 2017 og blev vedtaget af Folketinget den 20. februar 2018. For det andet ville regeringen forbedre beskyttelsen af vidner i sager om bandekriminalitet. På den baggrund fremlagde regeringen den 27. november 2017 udspillet "Tryghed for vidner" med 10 initiativer. Dette lovforslag har til formål at gennemføre de dele af udspillet, som kræver lovgivning.

Lovforslaget indeholder på den baggrund et forslag om, at retterne fremover skal nægte bestemte personer og grupper adgang til et retsmøde, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part.

Det foreslås også, at retten på forhånd skal kunne træffe afgørelse herom.

Med henblik på at sikre en tidligere indsats i forhold til muligheden for, at et vidne kan afgive forklaring anonymt, foreslås det, at det tydeligt kommer til at fremgå, at forsvareren kan pålægges ikke at videregive oplysninger om et vidnes navn eller adresse til den sigtede.

Lovforslaget indeholder endvidere et forslag om, at fængselsbetjente kan opføres på bevisfortegnelsen til retten med angivelse af fornavn, tjenestested og medarbejderidentifikationsnummer, og at de under hovedforhandlingen skal kunne afgive forklaring delvist anonymt, således at deres fulde navn og bopæl ikke oplyses, medmindre oplysningerne må antages at have betydning for tiltaltes forsvar.

Lovforslaget udvider herudover mulighederne for at afgive forklaring som vidne ved anvendelse af telekommunikation med billede (videoforbindelse) i tilfælde, hvor særlige hensyn til vidnet taler for det.

Lovforslaget indeholder endelig et forslag om, at bistandsadvokater sidestilles med forsvarere i forhold til rettens adgang til at bestemme, at reglerne om adgang til materiale fraviges, hvis nærmere fastsatte hensyn, f.eks. til tredjemands liv eller helbred eller til statens sikkerhed, gør det påkrævet.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Udelukkelse af bestemte personer og grupper af personer fra retsmøder

2.1.1. Gældende ret

2.1.1.1. Ifølge retsplejelovens § 28 a er retsmøder offentlige, medmindre andet er bestemt ved lov eller i medfør af lov. Bestemmelsen gælder både for civile sager og straffesager.

Efter retsplejelovens § 28 b kan rettens formand i nærmere angivne tilfælde begrænse antallet af personer, der får adgang til et offentligt retsmøde, eller nægte adgang for bestemte personer eller grupper af personer.

I forhold til udelukkelse af bestemte personer eller grupper af personer følger det af retsplejelovens § 28 b, stk. 3, at rettens formand, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part, kan nægte bestemte personer eller grupper af personer adgang til et offentligt retsmøde.

Bestemmelsen i § 28 b, stk. 3, blev indsat i retsplejeloven ved lov nr. 411 af 10. juni 1997. Det følger af forarbejderne, at formålet med bestemmelsen bl.a. er at give retten mulighed for at udelukke en gruppe af personer fra et retsmøde – typisk samme gruppe som tiltalte – uden at retten skal fore-

tage en individuel vurdering af, om den enkeltes tilstedeværelse er en hindring for at opnå en sandfærdig forklaring. Bestemmelsen er indført både af hensyn til at kunne få belyst sagen fuldt ud og af hensyn til vidner eller parter, der skal afgive forklaring. Der henvises til Folketingstidende 1996-1997, tillæg A, side 2506 f.

2.1.1.2. Retsplejelovens § 845 indeholder regler om en række foranstaltninger, der kan iværksættes under straffesager med henblik på beskyttelse af vidner. Bestemmelsen giver mulighed for, at retten kan træffe afgørelse om de omhandlede foranstaltninger forud for hovedforhandlingen.

Efter retsplejelovens § 845, stk. 1, kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden, forsvareren eller et vidne forud for hovedforhandlingen træffe afgørelse om dørlukning efter § 29, stk. 1 og 3, og § 29 a, om referatforbud efter § 30, om navneforbud efter § 31, stk. 1, om hvordan og ved hvem afhøring af et barn under 15 år eller en person, der er blevet videoafhørt, skal ske, jf. § 183, stk. 3, om at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne afhøres, jf. § 856, stk. 1, 4 eller 7, om at et vidnes bopæl, navn eller stilling ikke må oplyses for tiltalte, jf. § 856, stk. 2, eller om at en polititjenestemand's navn og bopæl ikke skal oplyses, jf. § 856, stk. 6.

Bestemmelsen har ifølge forarbejderne bl.a. til formål at give retten mulighed for at træffe forhåndsafgørelse om f.eks. dørlukning i tilfælde, hvor behandling i et offentligt retsmøde vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse, herunder hvor sådanne spørgsmål vedrører forurettede. Der henvises til Folketingstidende 2006-2007, tillæg A, side 4322.

I modsætning til, hvad der gælder for polititjenestemænd, findes der ingen særlige regler om hel eller delvis hemmeligholdelse af identifikationsoplysninger om fængselsbetjente. Retten kan derfor kun træffe forhåndsafgørelse herom, hvis de almindelige betingelser for vidneanonymitet i § 856, stk. 2, er opfyldt, jf. § 845, stk. 1, nr. 6.

2.1.2. Justitsministeriets overvejelser

Det er vigtigt, at et vidne i en straffesag føler sig tryk, når han eller hun skal afgive forklaring.

Særligt i sager vedrørende banderelateret kriminalitet kan der være en risiko for, at vidnet vil afholde sig fra at afgive en sandfærdig forklaring på grund af utryghed. En tilstrækkelig vidnebeskyttelse kan således være af afgørende betydning, både for vidnet og for rettens muligheder for at få alle de oplysninger frem, der er nødvendige for, at strafskyldige kan drages til ansvar.

Retsplejeloven indeholder allerede i dag en række regler, der skal beskytte vidner og parter, der skal afgive forklaring i retten, herunder regler om, at retten kan udelukke bestemte personer eller grupper af personer fra et retsmøde, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part.

Efter Justitsministeriets opfattelse taler ovennævnte hensyn imidlertid for, at retterne skal benytte muligheden for at udelukke bestemte personer eller grupper af personer fra retsmødet i alle tilfælde, hvor de pågældendes tilstedeværelse vurderes at være til hinder for, at der kan opnås en sandfærdig forklaring.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at retsplejelovens § 28 b, stk. 3, bør ændres, således at retterne ikke blot kan, men skal nægte bestemte personer eller grupper af personer adgang til et offentligt retsmøde, når det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af vidnet eller parten.

I en del sager vil det allerede forud for hovedforhandlingen kunne fastslås, at tilstedeværelsen af bestemte personer eller grupper af personer som tilhørere i retten, f.eks. personer med tilknytning til en bande-gruppering, vil kunne afholde vidnet eller parten fra at afgive en sandfærdig forklaring. Endvidere vil uvisheden om, hvorvidt sådanne personer eller grupper af personer vil blive nægtet adgang, i sig selv kunne opleves som særdeles ubehageligt for vidnet eller parten.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at retterne også forud for hovedforhandlingen bør have mulighed for at træffe afgørelse om nægtelse af adgang til et offentligt retsmøde for bestemte personer eller grupper af personer efter retsplejelovens § 28 b, stk. 3.

Særligt i forhold til fængselsbetjente i kriminalforsorgen kan der efter Justitsministeriets opfattelse være behov for særlige forholdsregler for at sikre, at disse kan afgive forklaring uden at skulle frygte for represalier. Som nærmere omtalt i pkt. 2.3 lægges der med lovforslaget op til, at fængselsbetjente skal kunne møde som vidne uden at skulle oplyse deres fulde navn og bopæl, medmindre det konkret vurderes, at hemmeligholdelse af oplysningerne vil være af betydning for tiltaltes forsvar.

I forlængelse heraf finder Justitsministeriet, at retterne også forud for hovedforhandlingen bør kunne træffe afgørelse om, hvorvidt en fængselsbetjents fulde navn eller bopæl skal oplyses. En sådan mulighed vil bl.a. betyde, at de nævnte oplysninger kan udleveres på et tidligere tidspunkt, hvis retten finder, at det i det konkrete tilfælde er af betydning for tiltaltes forsvar at kende fængselsbetjentens fulde navn eller bopæl.

2.1.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at retsplejelovens § 28 b, stk. 3, ændres, således at retterne fremover »skal« nægte bestemte personer eller grupper af personer, adgang til et offentligt retsmøde, når det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af vidnet eller parten.

Endvidere foreslås det, at retsplejelovens § 845, stk. 1, ændres, således at retternes muligheder for at træffe forhåndsafgørelser om foranstaltninger med henblik på beskyttelse af vidner og parter, der skal afgive forklaring, udvides til at

omfatte spørgsmål om nægtelse af adgang til et offentligt retsmøde for bestemte personer eller grupper af personer efter retsplejelovens § 28 b, stk. 3.

Bestemmelsen forventes navnlig anvendt i straffesager relateret til bandemiljøet eller anden organiseret kriminalitet. Dog kan bestemmelsen også tænkes anvendt i andre sagstyper, f.eks. i visse sager om mere alvorlig personfarlig kriminalitet.

Det foreslås herudover, at retsplejelovens § 845, stk. 1, ændres, således at retternes muligheder for at træffe forhåndsafgørelser om foranstaltninger med henblik på beskyttelse af vidner og parter ligeledes udvides til at omfatte forhåndsafgørelser om, hvorvidt en fængselsbetjents fulde navn eller bopæl skal oplyses. Der henvises nærmere til pkt. 2.3.3.

2.2. Hemmeligholdelse af et vidnes identitet under efterforskningen

2.2.1. Gældende ret

Retsplejelovens § 729 a indeholder regler om sigtedes ret til et forsvar, herunder om sigtedes og forsvarerens adgang til materiale vedrørende den sag, som sigtelsen angår.

Efter § 729 a, stk. 3, har forsvareren adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt, også inden det fremlægges i retten. I det omfang materialet uden ulempe kan kopieres, skal der udleveres kopi heraf til forsvareren, som dog ikke uden politiets samtykke må overlevere materialet til sigtede eller andre. Der er i almindelighed intet til hinder for, at forsvareren orienterer sigtede om materialets indhold eller foreviser materialet til sigtede, jf. betænkning nr. 622/1971 om efterforskning i straffesager mv., side 42.

Bestemmelsen i § 729 a, stk. 3, indeholder ikke nogen nærmere afgrænsning af, hvilket materiale der kan anses for omfattet af bestemmelsen. Det følger imidlertid af bestemmelsens forarbejder, at alle former for bevismateriale, der er tilvejebragt af politiet, må antages at være omfattet af bestemmelsen, hvis politiet eller anklagemyndigheden forventer, at materialet vil blive fremlagt i retten. Det kan f.eks. være tilfældet for så vidt angår politirapporter, beslaglagte dokumenter og genstande, tekniske erklæringer mv. Der henvises til Folketingstidende 2002-2003, tillæg A, side 6719 f.

Hvis politiet vurderer, at materialet eller dele heraf ikke bør omtales eller forevises for sigtede, kan politiet eventuelt meddele forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysningerne, jf. § 729 a, stk. 4. Dette kan ske, hvis det er nødvendigt af hensyn til fremmede magter, til statens sikkerhed, til sagens opklaring, til tredjemand eller til efterforskningen af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsættlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12

eller 13. Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen.

Efter retsplejelovens § 838, stk. 2, kan anklagemyndigheden desuden i forbindelse med fremsendelse af bevisfortegnelse til forsvareren give denne pålæg om ikke at videregive oplysninger om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl til den tiltalte, jf. nærmere herom pkt. 2.3.1.1.

Ligeledes kan retten under hovedforhandlingen bestemme, at de nævnte identifikationsoplysninger om et vidne ikke må oplyses for tiltalte, jf. § 856, stk. 2, jf. nærmere herom pkt. 2.3.1.2.

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser

Efter retsplejelovens § 729 a, stk. 4, kan politiet allerede i dag meddele en forsvarer pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet efter reglerne i § 729 a, stk. 3.

I forbindelse med tiltalerejsning kan anklagemyndigheden mere specifikt pålægge forsvareren ikke at videregive oplysninger om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl til tiltalte, jf. § 838, stk. 2, og under hovedforhandlingen kan retten bestemme, at et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl ikke må oplyses til tiltalte, jf. § 856, stk. 2.

Oplysninger om et vidnes bopæl eller navn fremgår ofte af den politirapport, som er lavet på baggrund af en afhøring og kan f.eks. også fremgå af en ransagningskendelse vedrørende ransagning hos en medtiltalt. Hvis der ikke er opmærksomhed på at beskytte disse oplysninger allerede fra sagens begyndelse, vil den sigtede herigennem kunne få kendskab til oplysningerne på et tidspunkt, hvor spørgsmålet om navne- og adressebeskyttelse endnu ikke er afklaret.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at der er behov for at tydeliggøre politiets mulighed for allerede på efterforskningsstadiet at meddele forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysninger om et vidnes bopæl mv. til den sigtede af hensyn til vidnets sikkerhed, hvis anklagemyndigheden agter under hovedforhandlingen at anmode retten om at bestemme, at disse oplysninger ikke må meddeles tiltalte, jf. § 856, stk. 2.

2.2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at retsplejelovens § 729 a, stk. 4, ændres, således at det udtrykkeligt fremgår, at hensynet til et vidnes sikkerhed kan danne grundlag for meddelelse af pålæg til forsvareren om ikke at videregive oplysninger om vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl.

Det er hensigten, at politiet skal gøre brug af denne mulighed i tilfælde, hvor anklagemyndigheden agter under hovedforhandlingen at anmode retten om at bestemme, at de nævnte oplysninger ikke må meddeles tiltalte, jf. § 856.

2.3. Identifikationsoplysninger om fængselsbetjente

2.3.1. Gældende ret

2.3.1.1. Retsplejelovens §§ 837 og 838 indeholder bl.a. regler om anklagemyndighedens pligt til at udarbejde en bevisfortegnelse, som skal indleveres til retten og sendes i kopi til forsvareren som supplement til anklageskriftet.

Det følger af § 837, stk. 2, at vidner og skønsmænd skal angives med navn og adresse på den bevisfortegnelse, der indleveres til retten. Formålet hermed er ifølge bestemmelsens forarbejder at lette sagsbehandlingen ved retten, f.eks. i forbindelse med indkaldelse af vidner, jf. Folketingstidende 2005-2006, tillæg A, side 5415 f.

Efter § 837, stk. 3, kan polititjenestemænd, der har udført foranstaltninger som nævnt i § 754 a (dvs. polititjenestemænd, der har optrådt som politiagenter), og polititjenestemænd med en særlig tjenestefunktion, hvor det af hensyn til denne særlige tjenestefunktion er nødvendigt at hemmeligholde identiteten (f.eks. polititjenestemænd, der foretager skyninger eller installerer aflytningsudstyr), betegnes med et andet navn end deres eget og uden angivelse af bopæl.

Det er anført i bestemmelsens forarbejder, at enhver polititjenestemand, der skal afgive forklaring i retten, i praksis opføres på bevisfortegnelsen med angivelse af tjenestested, og at begrebet »bopæl« således for polititjenestemænd i praksis forstås som ensbetydende med tjenestested. Bestemmelsen i § 837, stk. 3, indebærer i forlængelse heraf, at polititjenestemænd omfattet af bestemmelsen kan opføres på bevisfortegnelsen uden angivelse af tjenestested, jf. Folketingstidende 2002-2003, tillæg A, side 6715 ff.

Der gælder ingen særlige regler vedrørende angivelse af identifikationsoplysninger om fængselsbetjente på bevisfortegnelsen, der indleveres til retten.

På den kopi af bevisfortegnelsen, der sendes til forsvareren, skal vidner og skønsmænd generelt opføres med navn, men uden angivelse af adresse, jf. § 838, stk. 1, 1. pkt. Anklagemyndigheden kan desuden efter § 838, stk. 2, give forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysninger til tiltalte om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl, hvis anklagemyndigheden agter at anmode retten om at bestemme, at disse oplysninger ikke må meddeles tiltalte, jf. § 856, stk. 2.

Det fremgår af bestemmelsens forarbejder, at angivelse af vidners adresser i den bevisfortegnelse, der sendes til forsvareren, antages at kunne indebære en risiko for, at adresserne kan misbruges af den tiltalte eller personer med tilknytning til denne. Samtidig lægges det til grund, at oplysninger om et vidnes adresse i langt de fleste tilfælde vil være uden betydning for tiltaltes forsvar, og det forudsættes, at forsvareren vil kunne få adressen oplyst af anklagemyndigheden i de få tilfælde, hvor oplysningen kan være af betydning. Der henvises til Folketingstidende 2005-2006, tillæg A, side 5415 f.

2.3.1.2. Retsplejelovens § 856 indeholder en række bestemmelser, der tager sigte på at beskytte vidner og medtiltalte i forbindelse med afgivelse af forklaring under hovedforhandlingen i retten.

Efter § 856, stk. 2, nr. 1, kan retten bestemme, at et vidnes bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed taler for det, og det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar.

Hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gør det påkrævet, kan retten bestemme, at tiltalte hverken må få oplyst vidnets navn, stilling eller bopæl (fuldstændig anonymitet), hvis oplysningerne må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, jf. § 856, stk. 2, nr. 2.

Bestemmelsen i § 856, stk. 2, nr. 2, blev indsat i retsplejeloven ved lov nr. 381 af 6. juni 2002. Det fremgår af bestemmelsens forarbejder, at muligheden for at hemmeligholde et vidnes navn, stilling og bopæl oprindeligt var forudsat kun at kunne anvendes i forhold til såkaldte tilfældige vidner, dvs. personer, som tiltalte ikke kender i forvejen, og som ved en ren tilfældighed overværer eller bliver offer for en forbrydelse, jf. Folketingstidende 2001-2002 (2. samling), tillæg A, side 3301.

Betingelsen om, at afgørende hensyn til vidnets sikkerhed skal gøre hemmeligholdelse påkrævet, indebærer ifølge forarbejderne, at omstændighederne i sagen med styrke skal tale for, at vidnet kan blive udsat for represalier eller andre ubehageligheder, hvis tiltalte får oplysninger om vidnets identitet. Det fremgår endvidere, at bestemmelsen om anonym vidneførsel må antages navnlig at kunne blive relevant i visse sager om grov og mere organiseret kriminalitet, herunder bandekriminalitet, jf. Folketingstidende 2001-2002 (2. samling), tillæg A, side 3307 f.

Ved lov nr. 292 af 11. april 2011 blev der indsat en ny bestemmelse i § 856, stk. 3, hvorefter afgørelse om hel eller delvis anonymisering af et vidnes identitet efter stk. 2 skal træffes på grundlag af en samlet vurdering af sagens omstændigheder, herunder eventuelle oplysninger om vidnets forudgående tilknytning til tiltalte og oplysninger om sagens karakter. Det følger af forarbejderne, at hensigten med bestemmelsen var at fremhæve, at vurderingen af, om betingelserne for anonymisering er opfyldt, afhænger af de helt konkrete omstændigheder i den enkelte sag. Det fremgår i den forbindelse, at der vil kunne lægges vægt på eventuelle oplysninger om vidnets tilknytning til tiltalte og på oplysninger om sagens karakter, herunder bl.a. om der er tale om en sag omfattende et kriminelt miljø, hvor vold og trusler erfaringsmæssigt jævnlige forekommer. Det er forudsat, at der kan være tilfælde, hvor retten efter en samlet vurdering kan anse betingelserne for fuldstændig vidneanonymitet efter § 856, stk. 2, nr. 2, for opfyldt, selv om der ikke er tale om et såkaldt tilfældigt vidne, jf. Folketingstidende 2010-2011 (1. samling), A, L 124 som fremsat, side 8 f.

Retsplejelovens § 856, stk. 5 og 6, indeholder særlige regler om polititjenestemænds muligheder for at vidne anonymt. Det følger således af § 856, stk. 5, at polititjenestemænd, der har udført foranstaltninger som nævnt i § 754 a (dvs. polititjenestemænd, der har optrådt som politiagenter), kan afgive forklaring uden at oplyse eget navn og bopæl. Endvidere følger det af § 856, stk. 6, at rettens formand kan bestemme, at polititjenestemænd, der varetager særlige tjenestefunktioner (f.eks. polititjenestemænd, der foretager skygninger eller installerer aflytningsudstyr), kan afgive forklaring som vidne uden at oplyse navn og bopæl, hvis afgørende hensyn til vidnets særlige tjenestefunktion taler for det, og oplysningerne må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar.

Som omtalt i pkt. 2.3.1.1 fremgår det af bestemmelse-nes forarbejder, at begrebet »bopæl« i forhold til polititjenestemænd forstås som ensbetydende med tjenestested. Muligheden for at hemmeligholde en polititjenestemands bopæl efter § 856, stk. 5 og 6, indebærer således i praksis, at den pågældendes tjenestested ikke oplyses. Dette betyder, at hverken tiltalte, retten eller forsvareren vil kende polititjenestemandens identitet, jf. Folketingstidende 2002-2003, tillæg A, side 6715 ff.

Der gælder ingen tilsvarende regler eller praksis for fængselsbetjente. En fængselsbetjents bopæl kan derfor alene hemmeligholdes, hvis afgørende hensyn til den pågældendes sikkerhed taler for det, jf. § 856, stk. 2, nr. 1, ligesom fængselsbetjentens fulde navn skal oplyses under hovedforhandlingen i retten, medmindre afgørende hensyn til den pågældendes sikkerhed gør hemmeligholdelse påkrævet, jf. § 856, stk. 2, nr. 2.

2.3.1.3. Den tiltalte har som udgangspunkt ret til at overvære den forklaring, som et vidne afgiver i retten. Det gælder også, selv om vidnet er beskyttet ved hemmeligholdelse af navn mv.

Hvis der er truffet bestemmelse om hemmeligholdelse af vidnets navn, bopæl og stilling efter § 856, stk. 2, nr. 2 (fuldstændig vidneanonymitet), kan retten dog yderligere bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens vidnet afhøres, jf. § 856, stk. 4.

Uden for disse tilfælde kan rettens formand ligeledes beslutte, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne eller en medtiltalt afhøres, hvis særegne grunde taler for, at en uforbeholden forklaring ellers ikke kan opnås, jf. § 856, stk. 1. Dette kan være relevant, hvis der ikke er grundlag for at træffe afgørelse om fuldstændig vidneanonymitet, men vidnet f.eks. føler ubehag ved at være i samme lokale som tiltalte, og retten vurderer, at hensynet til at opnå en uforbeholden forklaring fra vidnet bør tilgodeses ved, at tiltalte forlader retslokalet under vidneforklaringen.

Herudover kan rettens formand bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, når en polititjenestemand omfattet af § 856, stk. 5 eller 6, skal afgive forklaring, hvis dette er på-

krævet af hensyn til hemmeligholdelsen af vedkommendes identitet, og det må antages at være uden væsentlig betydning for tiltaltes forsvar, jf. § 856, stk. 7.

Rettens formand afgør desuden efter § 856, stk. 8, om tiltalte skal forlade retslokalet under den forudgående forhandling om anmodninger fremsat efter stk. 2, 4, 6 og 7.

Når tiltalte som følge af en beslutning efter stk. 1, 4 eller 7 ikke har overværet afhøringen af et vidne eller en medtiltalt, skal tiltalte, når denne på ny er til stede i retslokalet, have oplysning om, hvem der har afgivet forklaring i tiltaltes fravær, og om indholdet af forklaringen, for så vidt den angår tiltalte, jf. § 856, stk. 9. Det gælder dog ikke oplysninger om vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl, hvis retten har truffet bestemmelse om hemmeligholdelse efter stk. 2, nr. 1 eller 2, ligesom oplysning om en polititjenestemandens navn og bopæl heller ikke skal oplyses til tiltalte, hvis retten har truffet bestemmelse om hemmeligholdelse efter stk. 6.

Tiltaltes forsvarer har i alle tilfælde mulighed for at være til stede i forbindelse med afhøringen og for at stille spørgsmål til vidnet.

Efter § 856, stk. 10, træffes afgørelse om hemmeligholdelse af et vidnes navn, stilling og bopæl, jf. § 856, stk. 2, nr. 2, og stk. 4, eller af en polititjenestemandens navn og bopæl, jf. stk. 6 og 7, ved kendelse. Kendelsen kan til enhver tid omgøres, og der er mulighed for at kære afgørelsen.

2.3.2. Justitsministeriets overvejelser

Fængselsbetjente, der skal vidne i straffesager, nyder efter de gældende regler i retsplejeloven ingen særlig beskyttelse i relation til mulighederne for at afgive forklaring anonymt.

Justitsministeriet finder imidlertid, at der kan være behov for særlige forholdsregler for at sikre, at fængselsbetjente kan afgive forklaring uden at skulle frygte for represalier. Arbejdet som fængselsbetjent består bl.a. i at udøve kontrol over de indsatte, ligesom det i visse situationer kan være nødvendigt at anvende magt over for de indsatte, hvilket kan resultere i, at de indsatte retter deres frustration og vrede mod netop denne personkreds.

I de seneste år har der været flere episoder, hvor fængselsbetjente uden for arbejdstiden er blevet opsøgt på deres bopæl, truet og i de alvorligste tilfælde udsat for vold.

Efter praksis opføres fængselsbetjente med deres private adresse på den bevisfortegnelse, der indleveres til retten, ligesom en fængselsbetjents bopæl alene hemmeligholdes under hovedforhandlingen i retten, hvis afgørende hensyn til den pågældendes sikkerhed konkret taler for det.

Efter Justitsministeriets opfattelse må oplysninger om en fængselsbetjents private adresse generelt antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar. Derimod kan det være af betydning for tiltaltes muligheder for at identificere den på-

gældende fængselsbetjent, at det fremgår, i hvilken institution den pågældende gør tjeneste.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at fængselsbetjente – på samme måde som polititjenestemænd – bør opføres på bevisfortegnelsen, der indleveres til retten, ved angivelse af tjenestested frem for privat bopæl, ligesom det også bør være tjenestestedet, der oplyses under hovedforhandlingen i retten.

I forhold til oplysninger om navne indebærer de gældende regler, at en fængselsbetjents fulde navn skal angives på bevisfortegnelsen, jf. § 837, stk. 2, og efterfølgende oplyses under hovedforhandlingen i retten, medmindre afgørende hensyn til fængselsbetjentens sikkerhed gør hemmeligholdelse påkrævet, jf. § 856, stk. 2, nr. 2.

For den tiltalte vil det typisk være af betydning, at det er muligt at identificere den relevante fængselsbetjent i dennes egenskab af vidne til en bestemt episode, udsteder af en bestemt afgørelse el.lign. En sådan identifikation vil formentlig i de fleste tilfælde kunne ske under sagens forberedelse på grundlag af oplysninger om fængselsbetjentens fornavn, tjenestested og identifikationsnummer (såkaldt medarbejder-ID) samt efterfølgende ved den pågældendes fremmøde i retten. Oplysningen om fængselsbetjentens efternavn må derimod antages i almindelighed at være uden betydning for den tiltaltes forsvar.

En begrænsning af identifikationsoplysningerne om fængselsbetjente vurderes at kunne medvirke til at skabe trygghere arbejdsvilkår for denne persongruppe.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at en fængselsbetjent bør have mulighed for at afgive forklaring uden angivelse af efternavn (delvis anonymitet), også selv om der ikke vurderes at være en sådan risiko for repressalier eller andre ubehageligheder, som kunne begrunde (fuldstændig) anonymitet efter de gældende regler i retsplejelovens § 856, stk. 2, nr. 2.

I den forbindelse bør rettens formand ligeledes gives kompetence til at bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens spørgsmålet om delvis anonymitet behandles.

Efter afhøring af et vidne i tiltaltes fravær bør tiltalte endvidere orienteres om indholdet af den afgivne forklaring, for så vidt den angår tiltalte, og om vidnets identitet, medmindre der er truffet beslutning om (hel eller delvis) anonymitet.

Fængselsbetjente bør kunne vidne uden at oplyse deres fulde navn og bopæl, medmindre oplysningerne må antages at have betydning for tiltaltes forsvar. Afgørelse om, at oplysningerne må antages at have betydning for tiltaltes forsvar, bør træffes ved kendelse. Der bør være adgang til at kære afgørelsen, ligesom det er tilfældet i forhold til afgørelser om hemmeligholdelse af vidners navne i øvrigt.

2.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at der i retsplejelovens § 837 indsættes et nyt stk. 4, hvorefter fængselsbetjente kan opføres på bevisfortegnelsen, der indleveres til retten, ved angivelse af fornavn, tjenestested og det identifikationsnummer, der er knyttet til ansættelsen, men uden angivelse af efternavn eller privat bopæl.

Betegnelsen »fængselsbetjent« forudsættes at omfatte personer med denne stillingsbetegnelse såvel som andet uniformeret personale i kriminalforsorgen, der indgår i sikkerheden i institutionen og har tilsvarende magtbeføjelser i forhold til de indsatte. Det kan f.eks. være tilfældet for værkemestre, der arbejder med de indsatte i institutionernes værksteder og lign., og for personale, der arbejder med transport af indsatte.

Det forudsættes, at forsvareren vil kunne få vidnets efternavn og/eller adresse oplyst af anklagemyndigheden i de få tilfælde, hvor oplysningerne er af betydning for tiltaltes forsvar. Det må dog antages, at det i langt de fleste tilfælde vil være muligt for den tiltalte at identificere den pågældende fængselsbetjent på andet grundlag end ved oplysning om efternavn og adresse, eksempelvis ved forevisning af et fotografi af vidnet.

Det foreslås herudover, at der i § 856 indsættes et nyt stk. 7, hvorefter en fængselsbetjent, der afgiver forklaring som vidne, ikke skal oplyse sit fulde navn og bopæl, medmindre rettens formand bestemmer, at oplysningerne må antages at have betydning for tiltaltes forsvar. Det foreslås endvidere, at fængselsbetjenten i stedet skal betegnes ved sit fornavn, tjenestested og det identifikationsnummer, der er knyttet til ansættelsen.

Det vil således være udgangspunktet, at fængselsbetjente kan vidne uden at skulle oplyse deres fulde navn og bopæl, medmindre det konkret vurderes, at oplysningerne ikke kan hemmeligholdes uden betydning for tiltaltes forsvar.

I sager, hvor der anvendes delvis anonymitet efter den foreslåede bestemmelse i § 856, stk. 7, forudsættes det, at retten i forbindelse med afhøring af den pågældende kan anse vedkommendes identitet for tilstrækkeligt godtgjort, jf. retsplejelovens § 181, hvis fængselsbetjenten oplyser fornavn, tjenestested og identifikationsnummer (såkaldt medarbejder-ID).

Det foreslås endvidere, at bestemmelserne i § 856, stk. 8-10 (fremover stk. 9-11), ændres, således at disse bestemmelser også finder anvendelse i forhold til fængselsbetjente, der afgiver forklaring under delvis anonymitet.

Det vil betyde, at rettens formand får kompetence til at afgøre, om tiltalte skal forlade retslokalet, mens spørgsmål om delvis anonymitet behandles.

I tilfælde, hvor tiltalte ikke har overværet afhøringen af en fængselsbetjent, vil tiltalte ved tilbagevenden til retten skulle orienteres om indholdet af den afgivne forklaring, for så vidt den angår tiltalte. Tiltalte vil dog ikke kunne få oplyst

fængselsbetjentens identitet (fulde navn og bopæl) ved tilbagevenden til retten, medmindre rettens formand har truffet bestemmelse om meddelelse af disse oplysninger, fordi de konkret vurderes at have betydning for tiltaltes forsvar.

Herudover vil ændringerne indebære, at en afgørelse om, at oplysningerne om en fængselsbetjents fulde navn og/eller bopæl må antages at have betydning for tiltaltes forsvar, skal træffes ved kendelse, og at afgørelsen kan kæres.

Forslaget ændrer ikke ved fængselsbetjentes muligheder for at afgive vidneforklaring under fuldstændig anonymitet i tilfælde, hvor hemmeligholdelse af efternavnet findes utilstrækkeligt, og betingelserne i § 856, stk. 2, nr. 2, er opfyldt.

2.4. Afhøring via telekommunikation med billede

2.4.1. Gældende ret

Retsplejelovens § 174 indeholder regler om afgivelse af vidneforklaring i retten eller via telekommunikation, herunder ved brug af videoforbindelse. Bestemmelsen gælder både for civile sager og straffesager.

Det følger af § 174, stk. 1, at vidneforklaring som udgangspunkt afgives for den ret, hvor sagen behandles, eller – efter beslutning fra retten – ved den byret, hvor det findes mest hensigtsmæssigt.

Efter § 174, stk. 2, kan retten bestemme, at et vidne skal afgive forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis det findes hensigtsmæssigt og forsvarligt. Vidnet indkaldes til at møde et nærmere angivet sted, jf. § 192.

Bestemmelsen i § 174, stk. 2, blev indsat i retsplejeloven ved lov nr. 538 af 8. juni 2006.

Det fremgår af bestemmelsens forarbejder, at udtrykket »telekommunikation med billede« er anvendt for at understrege, at det er uden betydning, hvilken teknisk fremgangsmåde der anvendes.

Det følger endvidere af forarbejderne, at retten ved afgørelsen af, om en vidneforklaring kan afgives ved anvendelse af telekommunikation, bør lægge afgørende vægt på parternes og vidnets stilling til spørgsmålet. Ved afgørelsen af, om afgivelse af forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede er hensigtsmæssig, må der dernæst foretages en konkret afvejning mellem fordelene herved over for ulempen ved, at vidnet ikke møder umiddelbart for den dømmende ret. Har vidnet langt til den dømmende ret, taler det for, at telekommunikation er hensigtsmæssig, hvorimod det taler væsentligt imod anvendelse af telekommunikation, hvis der er tale om et centralt vidne. Der henvises til Folketingstidende 2005-2006, tillæg A, side 5282 f. og 5359 f.

Lovforslaget byggede på Retsplejerådets betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje, hvori det bl.a. er anført, at afgivelse af vidneforklaring via telekommunikation formentlig af nogle vidner vil blive betragtet som mere

sikkert og – navnlig – mindre ubehageligt end et fremmøde i retten. Retsplejerådet har imidlertid i den forbindelse tilkendegivet, at dette hensyn i almindelighed ikke bør vægtes særligt tungt ved afgørelsen af, om denne afhøringsform konkret vil være hensigtsmæssig og forsvarlig. Det er således anført, at hensynet til vidnets ubehag ved at blive konfronteret med tiltalte i retten kan indgå i afvejningen, men i alle almindeligt forekommende tilfælde ikke på nogen måde bør være udslagsgivende, jf. side 368 i betænkning 1401/2001.

2.4.2. Justitsministeriets overvejelser

Retsplejeloven indeholder en række bestemmelser, der tager sigte på at beskytte vidner, der skal afgive forklaring i retten.

Der er bl.a. fastsat regler om udelukkelse af bestemte personer eller grupper af personer fra retsmøder (§ 28 b, stk. 3), om dørlukning (§ 29, stk. 1 og 3, og § 29 a), om referatforbud (§ 30), om navneforbud (§ 31, stk. 1), om indenretlig afhøring (§ 747, stk. 2), om at tiltalte skal forlade retslokalet under en vidneafhøring (§ 856, stk. 1, 4 eller 7), og om at et vidnes bopæl, navn eller stilling ikke må oplyses for tiltalte, jf. § 856, stk. 2.

Herudover anvender politiet og anklagemyndigheden også en række praktiske foranstaltninger for at beskytte vidner. Eksempelvis kan politiet eller anklagemyndigheden i særlige tilfælde aftale med retten, at en person står klar til at modtage vidnet, eller at vidnet kan vente i et særligt venteværelse i retten.

Ud over de nævnte foranstaltninger kan retten i visse tilfælde bestemme, at et vidne skal afgive forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede (videoforbindelse), hvis det findes hensigtsmæssigt og forsvarligt, jf. § 174, stk. 2.

Det er forudsat i betænkning nr. 1401/2001, at hensynet til vidnets ubehag ved at blive konfronteret med tiltalte i retten kan indgå i overvejelserne om brug af telekommunikation, men at det på ingen måde bør være udslagsgivende i de almindeligt forekommende tilfælde.

Efter Justitsministeriets opfattelse tilsiger princippet om bevisumiddelbarhed, at det fortsat bør være udgangspunktet, at vidner møder i retten og afgiver forklaring umiddelbart for den dømmende ret under hovedforhandlingen. Det gælder særligt, hvis der er tale om centrale vidner, hvis tilstedeværelse i retten kan være afgørende for rettens muligheder for at bedømme sagen og nå frem til den materielt rigtige afgørelse.

Justitsministeriet finder dog, at der i praksis kan forekomme tilfælde, hvor det vil være relevant at lade vidnet afgive forklaring ved brug af telekommunikation med billede af hensyn til vidnets tryghed og for at undgå, at vidnet afholder sig fra at afgive en sandfærdig forklaring af frygt for repressalier.

Efter omstændighederne kan det f.eks. være relevant at lade vidnet afgive forklaring via telekommunikation med billede i sådanne tilfælde, hvor politiet i dag ellers ville anmode om, at bestemte personer eller grupper af personer udelukkes fra retsmøder, at tiltalte skal forlade retslokalet under en vidneafhøring eller lignende tiltag for at beskytte vidnet.

Det må dog forudsættes, at der er tale om mindre centrale vidner. Det vil efter omstændighederne kunne omfatte såkaldte tilfældighedsvidner, dvs. personer, som tiltalte ikke kender i forvejen, og som ved en ren tilfældighed overværer en forbrydelse, samt andre vidner med en mere perifer relation til sagen.

Justitsministeriet finder særligt, at der kan være anledning til at gøre brug af telekommunikation i straffesager relateret til bandemiljøet eller anden organiseret kriminalitet. Dog kan muligheden i særlige tilfælde også tænkes anvendt i andre sagstyper, f.eks. i visse sager om mere alvorlig personfarlig kriminalitet.

2.4.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at det i retsplejelovens § 174, stk. 2, tilføjes, at afgivelse af vidneforklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede bl.a. kan komme på tale, hvis særlige hensyn til vidnet taler derfor.

Det forudsættes, at retten ved afgørelsen af, om en vidneforklaring kan afgives ved anvendelse af telekommunikation med billede, fortsat foretager en konkret afvejning mellem fordelene ved denne afhøringsform over for ulempen ved, at vidnet ikke møder umiddelbart for den dømmende ret.

I den forbindelse bør der bl.a. lægges vægt på hensynet til vidnets tryghed, ligesom det bør indgå i vurderingen, om anvendelse af telekommunikation med billede kan begrænse risikoen for, at vidnet vil afholde sig fra at afgive en sandfærdig forklaring af frygt for represalier.

Herudover vil det som hidtil tale for, at telekommunikation er hensigtsmæssig, hvis vidnet har langt til den dømmende ret, mens det vil tale væsentligt imod anvendelse af telekommunikation, hvis der er tale om et centralt vidne.

2.5. Bistandsadvokaters adgang til materiale i straffesager

2.5.1. Gældende ret

2.5.1.1. Retsplejelovens kapitel 66 indeholder en række bestemmelser om sigtede og hans forsvarer, herunder bl.a. om beskikkelse af en forsvarer og om forsvarerens adgang til materiale i en konkret straffesag.

Det følger f.eks. af retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 1. pkt., at forsvareren i en straffesag har adgang til at gøre sig bekendt med det materiale, som politiet har tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelsen angår.

Efter retsplejelovens § 729 c, stk. 1, kan retten efter anmodning fra politiet bestemme, at reglerne om forsvarerens og sigtedes ret til aktindsigt efter §§ 729 a og 729 b fraviges, hvis det er påkrævet af hensyn til 1) fremmede magter, 2) statens sikkerhed, 3) sagens opklaring, 4) tredjemands liv eller helbred, 5) efterforskning af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, eller 6) beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder.

Afgørelse om begrænsning af retten til aktindsigt efter § 729 c, stk. 1, kan ikke træffes, hvis det giver anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af sigtedes forsvar, jf. § 729 c, stk. 2.

Gør hensynene til at begrænse retten til aktindsigt sig kun gældende for en del af materialet, skal forsvareren eller sigtede gøres bekendt med det øvrige indhold af materialet, jf. § 729 c, stk. 3.

2.5.1.2. Retsplejelovens kapitel 66 a indeholder regler om forurettede i en straffesag, herunder om beskikkelse af en bistandsadvokat.

Det følger f.eks. af retsplejelovens § 741 c, stk. 2, at en bistandsadvokat har adgang til at gøre sig bekendt med den forurettedes forklaring til politiet og andre dokumenter i sagen vedrørende den forurettede. Når der er rejst tiltale i sagen, har advokaten tillige adgang til at gøre sig bekendt med det øvrige materiale i sagen, som politiet har tilvejebragt.

Efter retsplejelovens § 741 c, stk. 3, skal en bistandsadvokat have udleveret kopi af materialet, i det omfang det uden ulempe kan kopieres. Advokaten må ikke uden politiets samtykke overlevere det modtagne materiale til den forurettede eller andre, og må ikke uden politiets samtykke gøre den forurettede eller andre bekendt med indholdet af det i bestemmelsens § 741 c, stk. 2, 2. pkt., nævnte materiale.

I praksis modtager en bistandsadvokat ofte kun det materiale, som politiet eller anklagemyndigheden skønner, er relevant for bistandsadvokatens varetagelse af forurettedes interesser i en konkret sag, medmindre bistandsadvokaten anmoder om at modtage yderligere materiale.

2.5.1.3. Retsplejelovens kapitel 93 c indeholder regler om straffesager mod politipersonale.

Det følger f.eks. af retsplejelovens § 1020 h, stk. 1, at retten beskikker en advokat for den forurettede, hvis det følger af bestemmelserne i kapitel 66 a, der bl.a. regulerer, hvornår der skal beskikkes en bistandsadvokat, eller efter anmodning fra den pågældende, hvis særlige grunde taler derfor. Er forurettede afgået ved døden, beskikker retten efter anmodning fra forurettedes nære pårørende en advokat for de pårørende, når forholdene taler derfor, jf. § 1020 h, stk. 2. Den advokat, der er beskikket efter § 1020 h, stk. 1 eller 2, har adgang til

det materiale, der er nævnt i § 741 c, stk. 2, 2. pkt., uanset om der er rejst tiltale i sagen, jf. § 1020 h, stk. 3. I øvrigt finder bestemmelserne i kapitel 66 a tilsvarende anvendelse, jf. § 1020 h, stk. 4.

2.5.2. Justitsministeriets overvejelser

2.5.2.1. Retsplejelovens kapitel 66 a om forurettede i en straffesag indeholder ikke en bestemmelse om muligheden for at fravige reglerne om bistandsadvokatens adgang til at gøre sig bekendt med materialet i en straffesag. Der findes således ikke en regel for bistandsadvokater, der svarer til retsplejelovens § 729 c, hvorefter forsvarerens og sigtedes adgang til materiale i en straffesag efter omstændighederne kan begrænses af hensyn til 1) fremmede magter, 2) statens sikkerhed, 3) sagens opklaring, 4) tredjemands liv eller helbred, 5) efterforskning af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 om landsforræderi og andre forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed eller kapitel 13 om forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv. eller 6) beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at de hensyn, der er angivet i retsplejelovens § 729 c, stk. 1, og som vil kunne begrunde en fravigelse af udgangspunktet om fuld adgang til sagens materiale, også vil kunne være til stede i forhold til oplysninger, som er omfattet af bistandsadvokatens adgang til materiale i en straffesag.

Det er endvidere Justitsministeriets opfattelse, at der ikke efter bestemmelserne i retsplejeloven bør være forskel på adgangen til undtagelsesvist at undtage materiale for en forsvarer eller sigtet og en bistandsadvokat med den konsekvens, at bistandsadvokaten efter ordlyden af bestemmelserne kan anmode om at få adgang til materiale, som forsvareren ikke kan få adgang til at gøre sig bekendt med, f.eks. af hensyn til statens sikkerhed, tredjemands liv eller helbred eller beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder. Dette gælder efter Justitsministeriets opfattelse også, selv om en bistandsadvokat ikke uden politiets samtykke må overlevere det modtagne materiale til den forurettede eller andre, eller uden politiets samtykke må gøre den forurettede eller andre bekendt med indholdet.

Justitsministeriet finder på den baggrund, at der bør indsættes en bestemmelse i retsplejelovens kapitel 66 a om, at retsplejelovens § 729 c, finder tilsvarende anvendelse for bistandsadvokatens adgang til at gøre sig bekendt med materiale i en straffesag.

2.5.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås at indsætte et nyt punktum i retsplejelovens § 741 c, stk. 2, om, at § 729 c finder tilsvarende anvendelse. Det foreslås endvidere at ændre retsplejelovens § 1020 h,

stk. 3, således at der i denne bestemmelse indsættes en henvisning til det nye punktum i § 741 c, stk. 2.

Med forslaget indsættes dermed en bestemmelse om, at retsplejelovens § 729 c om rettens adgang til efter anmodning fra politiet at bestemme, at adgangen til sagens materiale kan fraviges, hvis det er påkrævet af hensyn til 1) fremmede magter, 2) statens sikkerhed, 3) sagens opklaring, 4) tredjemands liv eller helbred, 5) efterforskning af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13, eller 6) beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder, også gælder for adgangen til straffesagens materiale efter § 741 c, stk. 2.

Forslagene indebærer, at retsplejelovens § 729 c både finder anvendelse i forhold til bistandsadvokatens adgang til straffesagens materiale efter retsplejelovens kapitel 66 a om forurettede og efter retsplejelovens kapitel 93 c om straffesager mod politipersonale.

Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændringer i bestemmelsens anvendelsesområde.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige af betydning.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 21. december 2017 til den 18. januar 2018 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre og Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Procesbevillingsnævnet, Datatilsynet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Erstatningsnævnet, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Foreningen af Offentlige Anklagere, Politiforbundet, Politidirektørforeningen, Fængselsforbundet, HK-Landsklubben for Kriminalforsorgen, Advokatrådet,

Danske Advokater, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Amnesty International, Danske Regioner, Det Kriminalpræventive Råd, Gadejuristen, Hjælp Voldsofre, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, Landsforeningen KRIM, Oferrådgivningerne i Danmark, Retspolitisk Forening og Rådet for Socialt Udsatte.

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen af betydning	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	
Overimplementering af EU-retlige minimumsforpligtelser (sæt X)	JA	NEJ X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 28 b, stk. 3, »kan« rettsens formand, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part, nægte bestemte personer eller grupper af personer adgang til et offentligt retsmøde.

Bestemmelsen har bl.a. til formål at give retten mulighed for at udelukke en gruppe af personer fra et retsmøde – typisk samme gruppe som tiltalte – uden at der skal foretages en individuel vurdering af, om den enkeltes tilstedeværelse er en hindring for at opnå en sandfærdig forklaring.

Med forslaget ændres bestemmelsen i § 28 b, stk. 3, således at rettsens formand »skal« nægte de angivne personer og grupper af personer adgang til et offentligt retsmøde, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part.

Ændringen vil indebære, at rettsens formand fremover skal benytte muligheden for at udelukke bestemte personer eller grupper af personer fra retsmødet i alle tilfælde, hvor de pågældendes tilstedeværelse vurderes at være til hinder for, at der kan opnås en sandfærdig forklaring. Dette må antages særligt at være relevant i sager vedrørende banderelateret kriminalitet, hvor der kan være en risiko for, at vidnet vil afholde sig fra at afgive en sandfærdig forklaring af frygt for repressalier.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.1.1, 2.1.2 og 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 174, stk. 2, kan retten bestemme, at et vidne skal afgive forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede (videoforbindelse), hvis det findes hensigtsmæssigt og forsvarligt.

Ifølge bestemmelsens forarbejder bør retten ved afgørelsen af, om en vidneforklaring kan afgives ved anvendelse af telekommunikation med billede, lægge afgørende vægt på parternes og vidnets stilling til spørgsmålet, ligesom der dernæst må foretages en konkret afvejning mellem fordelene ved denne afhøringsform over for ulempen ved, at vidnet ikke møder umiddelbart for den dømmende ret. Det fremgår endvidere, at det taler for, at telekommunikation er hensigtsmæssig, hvis vidnet har langt til den dømmende ret, hvori- mod det taler væsentligt imod anvendelse af telekommunikation, hvis der er tale om et hovedvidne. Der henvises til Folketingstidende 2005-2006, tillæg A, side 5282 f. og 5359 f.

Det er forudsat i betænkning nr. 1401/2001, side 368, at hensynet til vidnets ubehag ved at blive konfronteret med tiltalte i retten kan indgå i overvejelserne om brug af telekommunikation, men at det på ingen måde bør være udslagsgivende i de almindeligt forekommende tilfælde.

Med forslaget tilføjes det i § 174, stk. 2, at afgivelse af vidneforklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede bl.a. kan være hensigtsmæssigt og forsvarligt, »hvis særlige hensyn til vidnet taler derfor«.

Princippet om bevisumiddelbarhed tilsiger, at det fortsat bør være udgangspunktet, at vidner møder i retten og afgiver forklaring umiddelbart for den dømmende ret under hovedforhandlingen.

Det forudsættes i forlængelse heraf, at retten ved afgørelsen af, om vidneforklaring kan afgives ved anvendelse af telekommunikation med billede, bør foretage en konkret afvejning mellem fordelene ved denne afhøringsform over for ulempen ved, at vidnet ikke møder umiddelbart for den dømmende ret.

I den forbindelse bør der ligeledes lægges vægt på hensynet til vidnets tryghed, og det bør indgå i vurderingen, om anvendelse af telekommunikation med billede kan begrænse risikoen for, at vidnet vil afholde sig fra at afgive en sandfærdig forklaring af frygt for repressalier.

Herudover vil det som hidtil tale for, at telekommunikation er hensigtsmæssig, hvis vidnet har langt til den dømmende ret, mens det vil tale væsentligt imod anvendelse af telekommunikation, hvis der er tale om et centralt vidne.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3

Det følger af den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 729 a, stk. 4, at politiet kan meddele en forsvarer pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet efter § 729 a, stk. 3. Et sådant forsvarerpålæg kan meddeles, hvis det er nødvendigt af hensyn til fremmede magter, til statens sikkerhed, til sagens opklaring, til tredjemand eller til efterforskningen af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsættelig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13.

I forbindelse med tiltalerejsning kan anklagemyndigheden mere specifikt pålægge forsvareren ikke at videregive oplysninger om et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl til tiltalte, jf. § 838, stk. 2, og under hovedforhandlingen kan retten bestemme, at et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl ikke må oplyses til tiltalte, jf. § 856, stk. 2.

Oplysninger om et vidnes bopæl eller navn fremgår ofte af den politirapport, som er lavet på baggrund af en afhøring og kan f.eks. også fremgå af en ransagningskendelse vedrø-

rende ransagning hos en medtiltalt. Hvis der ikke er opmærksomhed på at beskytte disse oplysninger allerede fra sagens begyndelse, vil den sigtede herigennem kunne blive bekendt med oplysninger om et vidnes identitet, bopæl mv. i løbet af sagens behandling forud for tiltalerejsning og hovedforhandling.

Med forslaget ændres bestemmelsen i § 729 a, stk. 4, således at det udtrykkeligt fremgår, at hensynet til et vidnes sikkerhed kan danne grundlag for meddelelse af pålæg til forsvareren om ikke at videregive oplysninger om vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl.

Hermed tydeliggøres det, at politiet allerede på efterforskningsstadiet har mulighed for at meddele forsvareren pålæg om ikke at videregive oplysninger om et vidnes bopæl mv. til den sigtede af hensyn til vidnets sikkerhed. Hensigten er, at politiet skal gøre brug af denne mulighed i tilfælde, hvor anklagemyndigheden agter under hovedforhandlingen at anmode retten om at bestemme, at de nævnte oplysninger ikke må meddeles tiltalte, jf. § 856.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 4

Det følger af retsplejelovens § 741 c, stk. 2, at en bistandsadvokat har adgang til at gøre sig bekendt med den forurettedes forklaring til politiet og andre dokumenter i sagen vedrørende den forurettede. Når der er rejst tiltale i sagen, har advokaten tillige adgang til at gøre sig bekendt med det øvrige materiale i sagen, som politiet har tilvejebragt.

Det foreslås at indsætte et nyt punktum i retsplejelovens § 741 c, stk. 2, om, at § 729 c finder tilsvarende anvendelse.

Med forslaget indsættes dermed en bestemmelse om, at retsplejelovens § 729 c om rettens adgang til efter anmodning fra politiet at bestemme, at adgangen til sagens materiale kan fraviges, hvis det er påkrævet af hensyn til 1) fremmede magter, 2) statens sikkerhed, 3) sagens opklaring, 4) tredje-mands liv eller helbred, 5) efterforskning af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13, eller 6) beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder, også gælder for adgangen til straffesagens materiale efter § 741 c, stk. 2.

Forslaget indebærer, at retsplejelovens § 729 c også finder anvendelse i forhold til bistandsadvokaters adgang til straffesagens materiale efter retsplejelovens kapitel 66 a om forurettede, hvilket betyder, at bistandsadvokater sidestilles med forsvarere i straffesager i forhold til muligheden for at fravige adgang til materiale.

Konkrete undtagelser fra bistandsadvokatens adgang til at gøre sig bekendt med materiale kan efter forslaget kun ske

efter reglerne i retsplejelovens § 729 c, som ikke foreslås ændret.

Afgørelse om, at bistandsadvokatens adgang til aktindsigt fraviges, kan ikke træffes, hvis det giver anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af bistandsadvokatens opgaver.

Gør de hensyn, som gør det påkrævet at fravige bistandsadvokatens adgang aktindsigt, sig kun gældende for en del af materialet, skal bistandsadvokaten have adgang til at gøre sig bekendt med den øvrige del af materialet.

Der er med forslaget ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændringer i bestemmelsens anvendelse.

Det vil således også efter forslaget være muligt at opretholde en praksis, hvorefter en bistandsadvokat kun modtager det materiale, som politiet eller anklagemyndigheden skønner, er relevant for bistandsadvokaten i en konkret sag, medmindre bistandsadvokaten anmoder om at modtage yderligere materiale.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 5

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 837, stk. 2, skal vidner og skøns mænd angives med navn og adresse på den bevisfortegnelse, som anklagemyndigheden indleverer til retten.

En fængselsbetjent, der skal afgive forklaring som vidne, anføres i praksis på den nævnte bevisfortegnelse med angivelse af sit fulde navn og private adresse. Derimod anføres polititjenestemænd, der skal afgive forklaring i retten, i praksis på bevisfortegnelsen med angivelse af tjenestested i stedet for privat adresse, idet adresse forstås som ensbetydende med tjenestested.

Det følger af § 838, stk. 1, at anklagemyndigheden skal sende forsvareren en kopi af bevisfortegnelsen uden angivelse af adresser. På denne kopi af bevisfortegnelsen opføres fængselsbetjenten med sit fulde navn.

Med forslaget vil der i retsplejelovens § 837 blive indsat et nyt stk. 4, hvorefter fængselsbetjente kan opføres på bevisfortegnelsen, der indleveres til retten, ved angivelse af fornavn, tjenestested og det identifikationsnummer, der er knyttet til ansættelsen (såkaldt medarbejder-ID), men uden angivelse af efternavn eller privat adresse.

Dette vil samtidig betyde, at fængselsbetjentens fulde navn heller ikke vil fremgå af den kopi af bevisfortegnelsen, der tilgår forsvareren.

Forslaget vil indebære, at fængselsbetjenten får mulighed for at bevare en delvis anonymitet frem til hovedforhandlingen, hvor retten kan tage stilling til spørgsmålet efter reglerne i § 856.

Betegnelsen »fængselsbetjent« forudsættes at omfatte personer med denne stillingsbetegnelse såvel som andet uniformeret personale i kriminalforsorgen, der indgår i sikkerheden i institutionen og har tilsvarende magtbeføjelser i forhold til de indsatte. Det kan f.eks. være tilfældet for værk-mestre, der arbejder med de indsatte i institutionernes værksteder og lign., og for personale, der arbejder med transport af indsatte.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3.1.1, 2.3.2 og 2.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger samt til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 13.

Til nr. 6

Det følger af den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 839, stk. 3, at reglerne i § 837, stk. 2-4, finder tilsvarende anvendelse på de dokumenter og andre synlige bevismidler samt den bevisfortegnelse, som forsvareren skal indlevere til retten og anklagemyndigheden efter § 839, stk. 1.

Med forslaget ændres § 839, stk. 3, således at henvisningen til § 837, stk. 2-4, erstattes af en henvisning til § 837, stk. 2-5.

Forslaget skal ses i sammenhæng med lovforslagets § 1, nr. 5, hvorved der indsættes et nyt stk. 4 i § 837, hvorefter fængselsbetjente på bevisfortegnelsen kan betegnes med fornavn, tjenestested og det identifikationsnummer, der er knyttet til ansættelsen.

Forslaget om ændring af henvisningen i § 839, stk. 3, vil indebære, at den nye bestemmelse i § 837, stk. 4, også vil finde anvendelse på den bevisfortegnelse mv., som forsvareren skal indlevere til retten og anklagemyndigheden efter § 839, stk. 1.

Til nr. 7

Det følger af den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 841, stk. 1, 1. pkt., at en part, som vil modsætte sig modpartens bevisførelse eller en anmodning efter § 837, stk. 4, eller § 839, stk. 2-5, uden ophold skal forelægge sagen for retten til afgørelse.

Med forslaget ændres § 841, stk. 1, 1. pkt., således at henvisningen til § 837, stk. 4, erstattes af en henvisning til § 837, stk. 5.

Der er tale om en konsekvensrettelse som følge af indsættelsen af et nyt stk. 4 i § 837, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.

Til nr. 8

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 845, stk. 1, kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden, forsvareren eller et vidne forud for hovedforhandlingen træffe afgørelse om dørlukning efter § 29, stk. 1 og 3, og § 29 a, om referatforbud efter § 30, om navneforbud efter § 31, stk. 1, om hvordan og ved hvem afhøring af et barn under 15 år eller en person, der er blevet videoafhørt, skal

ske, jf. § 183, stk. 3, om at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne afhøres, jf. § 856, stk. 1, 4 eller 7, om at et vidnes bopæl, navn eller stilling ikke må oplyses for tiltalte, jf. § 856, stk. 2, eller om at en polititjenestemands navn og bopæl ikke skal oplyses, jf. § 856, stk. 6.

Retten har herved mulighed for at træffe forhåndsafgørelse om f.eks. dørlukning i tilfælde, hvor behandling i et offentligt retsmøde vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse, herunder hvor sådanne spørgsmål vedrører forurettede.

Med forslaget indsættes der i § 845, stk. 1, et nyt nr. 1, hvorved rettens muligheder for at træffe forhåndsafgørelse om foranstaltninger med henblik på beskyttelse af vidner og parter, der skal afgive forklaring, udvides til også at omfatte spørgsmål om nægtelse af adgang til et offentligt retsmøde for bestemte personer eller grupper af personer efter retsplejelovens § 28 b, stk. 3.

Forslaget vil indebære, at retten vil få mulighed for at træffe forhåndsafgørelse om udelukkelse af de nævnte personer og persongrupper fra et offentligt retsmøde i sager, hvor det allerede forud for hovedforhandlingen kan fastslås, at de pågældendes tilstedeværelse i retten vil kunne afholde vidnet eller parten fra at afgive en sandfærdig forklaring. Det kan f.eks. være relevant at anvende denne mulighed i forhold til personer med tilknytning til en bande-gruppering.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.1.2, 2.1.2 og 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 9

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 845, stk. 1, nr. 5, kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden, forsvareren eller et vidne forud for hovedforhandlingen træffe afgørelse om, at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne afhøres, jf. § 856, stk. 1, 4 eller 7.

Med forslaget ændres § 845, stk. 1, nr. 5 (fremover nr. 6), således at henvisningen til § 856, stk. 7, erstattes af en henvisning til § 856, stk. 8.

Der er tale om en konsekvensrettelse som følge af indsættelsen af et nyt stk. 7 i retsplejelovens § 856, jf. lovforslagets § 1, nr. 13.

Til nr. 10 og 11

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 845, stk. 1, nr. 6, kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden, forsvareren eller et vidne forud for hovedforhandlingen træffe afgørelse om, at et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, jf. § 856, stk. 2.

Efter § 845, stk. 1, nr. 7, kan retten endvidere efter anmodning fra anklagemyndigheden, forsvareren eller et vidne forud for hovedforhandlingen træffe afgørelse om, at en polititjenestemands navn og bopæl ikke skal oplyses, jf. § 856, stk. 6.

Med forslaget gennemføres en sproglig justering af § 845, stk. 1, nr. 6 og 7 (fremover nr. 7 og 8).

Der er tale om konsekvensrettelser som følge af tilføjelsen af et efterfølgende nummer (nr. 9) i § 845, stk. 1, jf. lovforslagets § 1, nr. 12.

Til nr. 12

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 845, stk. 1, kan retten efter anmodning fra anklagemyndigheden, forsvareren eller et vidne forud for hovedforhandlingen træffe afgørelse om dørlukning efter § 29, stk. 1 og 3, og § 29 a, om referatforbud efter § 30, om navneforbud efter § 31, stk. 1, om hvordan og ved hvem afhøring af et barn under 15 år eller en person, der er blevet videoafhørt, skal ske, jf. § 183, stk. 3, om at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne afhøres, jf. § 856, stk. 1, 4 eller 7, om at et vidnes bopæl, navn eller stilling ikke må oplyses for tiltalte, jf. § 856, stk. 2, eller om at en polititjenestemands navn og bopæl ikke skal oplyses, jf. § 856, stk. 6.

Retten kan således f.eks. træffe forhåndsafgørelse om hemmeligholdelse af en polititjenestemands navn og bopæl, jf. § 856, stk. 6.

Der gælder ingen særlige regler om hel eller delvis hemmeligholdelse af identifikationsoplysninger om fængselsbetjente.

Med forslaget indsættes der i § 845, stk. 1, et nyt nummer (nr. 9), hvorved rettens muligheder for at træffe forhåndsafgørelse om foranstaltninger med henblik på beskyttelse af vidner og parter, der skal afgive forklaring, udvides til at omfatte spørgsmål om, hvorvidt en fængselsbetjents fulde navn eller bopæl skal oplyses.

Betegnelsen »fængselsbetjent« forudsættes at omfatte personer med denne stillingsbetegnelse såvel som andet uniformeret personale i kriminalforsorgen, der indgår i sikkerheden i institutionen og har tilsvarende magtbeføjelser i forhold til de indsatte.

Forslaget skal ses i sammenhæng med lovforslagets § 1, nr. 13, hvori der foreslås en ændring af retsplejelovens § 856, som vil betyde, at fængselsbetjente fremover kan møde som vidne uden at skulle oplyse deres fulde navn og bopæl, medmindre det konkret vurderes, at hemmeligholdelse af oplysningerne vil være af betydning for tiltaltes forsvar.

Forslaget om ændring af § 845, stk. 1, vil i forlængelse heraf indebære, at retten også får mulighed for at træffe forhåndsafgørelse om, hvorvidt en fængselsbetjents fulde navn eller bopæl skal oplyses. Herved sikres det, at retten kan tage stilling til spørgsmålet om meddelelse af de nævnte identifikationsoplysninger forud for hovedforhandlingen, hvilket bl.a. vil betyde, at oplysningerne kan udleveres på et tidligere tidspunkt, hvis retten finder, at det i det konkrete tilfælde er af betydning for tiltaltes forsvar at kende fængselsbetjentens fulde navn eller bopæl.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.1.2, 2.1.2 og 2.1.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger og til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 13.

Til nr. 13

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 856, stk. 2, nr. 1, kan retten bestemme, at et vidnes bopæl ikke må oplyses for tiltalte, hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed taler for det, og det må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar. Hvis afgørende hensyn til vidnets sikkerhed gør det påkrævet, kan retten bestemme, at tiltalte hverken må få oplyst vidnets navn, stilling eller bopæl, forudsat at oplysningerne må antages at være uden betydning for tiltaltes forsvar, jf. § 856, stk. 2, nr. 2.

Retsplejelovens § 856, stk. 5 og 6, indeholder særlige regler om visse polititjenestemænds muligheder for at vidne anonymt, men der er ingen tilsvarende regler for fængselsbetjente.

Med forslaget indsættes der i § 856 et nyt stk. 7, hvorefter en fængselsbetjent, der afgiver forklaring som vidne, ikke skal oplyse sit fulde navn og bopæl, medmindre rettens formand bestemmer, at oplysningerne må antages at have betydning for tiltaltes forsvar. Det foreslås endvidere, at fængselsbetjenten i stedet skal betegnes ved sit fornavn, tjenestested og det identifikationsnummer, der er knyttet til ansættelsen.

Forslaget vil åbne mulighed for, at en fængselsbetjent kan afgive forklaring under delvis anonymitet, også i tilfælde, hvor der ikke vurderes at være en sådan risiko for repressalier eller andre ubehageligheder, som kunne begrunde (fuldstændig) anonymitet efter de gældende regler i retsplejelovens § 856, stk. 2, nr. 2.

Betegnelsen »fængselsbetjent« forudsættes at omfatte personer med denne stillingsbetegnelse såvel som andet uniformeret personale i kriminalforsorgen, der indgår i sikkerheden i institutionen og har tilsvarende magtbeføjelser i forhold til de indsatte.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3.1.2, 2.3.2 og 2.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 14

Det følger af den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 856, stk. 8, at rettens formand kan bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet under behandlingen af anmodninger efter stk. 2, 4, 6 og 7, om hel eller delvis vidneanonymitet og udelukkelse af tiltalte fra retslokalet under en afhøring.

Med forslaget tilføjes der i § 856, stk. 8 (fremover stk. 9), en henvisning til bestemmelsen i det nye stk. 7 vedrørende delvis anonymitet for fængselsbetjente. Endvidere konsekvensændres henvisningen til stk. 7, der fremover bliver stk. 8.

Ændringen indebærer, at rettens formand også får kompetence til at bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet,

mens spørgsmålet om delvis anonymitet for en fængselsbetjent behandles.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3.1.3, 2.3.2 og 2.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger og til lovforslagets § 1, nr. 13.

Til nr. 15

Det følger af den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 856, stk. 9, 1. pkt., at tiltalte, der som følge af en beslutning efter retsplejelovens § 856, stk. 1, 4 eller 7, ikke har overværet afhøringen af et vidne eller en medtiltalt, ved sin tilbagevenden til retslokalet skal have oplysning om, hvem der har afgivet forklaring i tiltaltes fravær, og om indholdet af forklaringen, for så vidt den angår tiltalte.

Med forslaget ændres § 856, stk. 9, 1. pkt. (fremover stk. 10, 1. pkt.), således at henvisningen til § 856, stk. 7, erstattes af en henvisning til § 856, stk. 8.

Der er tale om en konsekvensrettelse som følge af indsættelsen af et nyt stk. 7 i retsplejelovens § 856, jf. lovforslagets § 1, nr. 13.

Til nr. 16

Tiltalte, der som følge af en beslutning efter retsplejelovens § 856, stk. 1, 4 eller 7, ikke har overværet afhøringen af et vidne eller en medtiltalt, skal ved sin tilbagevenden til retslokalet efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 856, stk. 9, have oplysning om, hvem der har afgivet forklaring i tiltaltes fravær, og om indholdet af forklaringen, for så vidt den angår tiltalte. Det gælder dog ikke oplysninger om vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl, hvis retten har truffet bestemmelse om hemmeligholdelse efter stk. 2, nr. 1 eller 2, ligesom oplysning om en polititjenestemands navn og bopæl heller ikke skal oplyses til tiltalte, hvis retten har truffet bestemmelse om hemmeligholdelse efter stk. 6.

Med forslaget tilføjes det i § 856, stk. 9 (fremover stk. 10), at oplysning om en fængselsbetjents fulde navn og bopæl ikke skal meddeles tiltalte, medmindre rettens formand efter reglerne i det nye stk. 7 har truffet bestemmelse om, at oplysningerne må antages at have betydning for tiltaltes forsvaret.

Betegnelsen »fængselsbetjent« forudsættes at omfatte personer med denne stillingsbetegnelse såvel som andet uniformeret personale i kriminalforsorgen, der indgår i sikkerheden i institutionen og har tilsvarende magtbeføjelser i forhold til de indsatte.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3.1.3, 2.3.2 og 2.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger og til lovforslagets § 1, nr. 13.

Til nr. 17 og 18

Efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 856, stk. 10, træffes afgørelse om hemmeligholdelse af et vidnes

navn, stilling og bopæl, jf. stk. 2, nr. 2, og stk. 4, eller af en polititjenestemands navn og bopæl, jf. stk. 6 og 7, ved kendelse. Kendelsen kan til enhver tid omgøres, og der er mulighed for at kære afgørelsen.

Med forslaget ændres § 856, stk. 10 (fremover stk. 11), således at afgørelser om meddelelse af oplysninger om en fængselsbetjents fulde navn eller bopæl også omfattes af bestemmelsen.

Ændringerne indebærer, at de nævnte afgørelser træffes ved kendelse, at de til enhver tid kan omgøres, og at der er adgang til at kære afgørelserne.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3.1.3, 2.3.2 og 2.3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger og bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 13.

Til nr. 19

Det følger af den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 1020 h, stk. 1, at retten beskikker en advokat for den forurettede i straffesager mod politipersonale, hvis det følger af bestemmelserne i kapitel 66 a, der bl.a. regulerer, hvornår der skal beskikkes en bistandsadvokat, eller efter anmodning fra den pågældende, hvis særlige grunde taler derfor. Er forurettede afgået ved døden, beskikker retten efter anmodning fra forurettedes nære pårørende en advokat for de pårørende, når forholdene taler derfor, jf. § 1020 h, stk. 2. Den advokat, der er beskikket efter § 1020 h, stk. 1 eller 2, har adgang til det materiale, der er nævnt i § 741 c, stk. 2, 2. pkt., uanset om der er rejst tiltale i sagen, jf. § 1020 h, stk. 3. I øvrigt finder bestemmelserne i kapitel 66 a tilsvarende anvendelse, jf. § 1020 h, stk. 4.

Med forslaget indsættes der i § 1020 h, stk. 3, en henvisning til § 741 c, stk. 2, 3. pkt.

Forslaget indebærer, at retsplejelovens § 729 c, der vedrører rettens adgang til at træffe bestemmelse om fravigelse af adgangen til sagens materiale, også finder anvendelse i forhold til bistandsadvokaters adgang til straffesagens materiale efter retsplejelovens kapitel 93 c om straffesager mod politipersonale, hvilket betyder, at bistandsadvokater sidestilles med forsvarere i straffesager i forhold til muligheden for at fravige adgangen til materiale.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 2018.

Til § 3

Den foreslåede bestemmelse vedrører lovens territoriale gyldighed og fastslår, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.

For Færøerne og Grønland gælder særlige retsplejelove.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1101 af 22. september 2017, som ændret ved lov nr. 1679 af 26. december 2017 og § 2 i lov nr. 1680 af 26. december 2017, foretages følgende ændringer:

§ 1

§ 28 b. ---

Stk. 2. ---

Stk. 3. Rettens formand kan endvidere nægte adgang til et offentligt retsmøde for bestemte personer eller grupper af personer, hvis det skønnes nødvendigt for at opnå en sandfærdig forklaring af et vidne eller en part.

1. I § 28 b, stk. 3, ændres »kan endvidere« til: »skal«.

§ 174. ---

Stk. 2. Retten kan bestemme, at et vidne skal afgive forklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis det findes hensigtsmæssigt og forsvarligt. Vidnet indkaldes til at møde et nærmere angivet sted, jf. § 192.

2. I § 174, stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »forsvarligt«: », herunder hvis særlige hensyn til vidnet taler derfor«.

Stk. 3. ---

§ 729 a. ---

Stk. 2-3. ---

Stk. 4. Hvis det er nødvendigt af hensyn til fremmede magter, til statens sikkerhed, til sagens opklaring, til tredjemand eller til efterforskningen af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13, kan politiet give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet. Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen.

3. I § 729 a, stk. 4, 1. pkt., indsættes efter »tredjemand«: », herunder til et vidnes sikkerhed,«.

§ 741 c. ---

Stk. 2. Advokaten har adgang til at gøre sig bekendt med den forurettedes forklaring til politiet og andre dokumenter i sagen vedrørende den forurettede. Når der er rejst tiltale i sagen, har advokaten tillige adgang til at gøre sig bekendt med det øvrige materiale i sagen, som politiet har tilvejebragt.

4. I § 741 c, stk. 2, indsættes som 3. pkt.:

»§ 729 c finder dog tilsvarende anvendelse.«

§ 837. ---

Stk. 2-3. ---

Stk. 4. ---

5. I § 837 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Fængselsbetjente kan betegnes med fornavn, tjenestested og det identifikationsnummer, der er knyttet til ansættelsen.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

§ 839. ---*Stk. 2.* ---

Stk. 3. Reglerne i § 837, stk. 2-4, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4-6. ---

§ 841. Hvis en af parterne vil modsætte sig modpartens bevisførelse eller en anmodning efter § 837, stk. 4, eller § 839, stk. 2-5, skal parten uden ophold forelægge sagen for retten til afgørelse. Inden retten træffer afgørelse, skal parterne så vidt muligt have lejlighed til at udtale sig mundtligt eller skriftligt.

Stk. 2. ---

§ 845. Retten kan efter anmodning fra anklagemyndigheden, forsvareren eller et vidne forud for hovedforhandlingen træffe afgørelse om

1-4) ---

- 5) at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne afhøres, jf. § 856, stk. 1, 4 eller 7,
- 6) at et vidnes bopæl eller navn, stilling og bopæl ikke må oplyses for tiltalte, jf. § 856, stk. 2, eller
- 7) at en polititjenestemands navn og bopæl ikke skal oplyses, jf. § 856, stk. 6.

Stk. 2. ---**§ 856.** ---*Stk. 2-6.* ---

Stk. 7. Rettens formand kan bestemme, at tiltalte skal forlade retslokalet, når en polititjenestemand, der har udført foranstaltninger som nævnt i § 754 a, eller en polititjenestemand med en særlig tjenestefunktion afhøres, hvis dette er påkrævet af hensyn til hemmeligholdelsen af polititjeneste-

6. I § 839, *stk. 3*, ændres »stk. 2-4« til: »stk. 2-5«.

7. I § 841, *stk. 1, 1. pkt.*, ændres »§ 837, stk. 4« til: »§ 837, stk. 5«.

8. I § 845, *stk. 1*, indsættes før nr. 1 som nyt nummer:

»1) nægtelse af adgang til et offentligt retsmøde for bestemte personer eller grupper af personer efter § 28 b, stk. 3,«.

Nr. 1-7 bliver herefter nr. 2-8.

9. I § 845, *stk. 1, nr. 5*, der bliver nr. 6, ændres »7« til: »8«.

10. I § 845, *stk. 1, nr. 6*, der bliver nr. 7, ændres »stk. 2, eller« til: »stk. 2,«.

11. I § 845, *stk. 1, nr. 7*, der bliver nr. 8, ændres »stk. 6.« til: »stk. 6, eller«.

12. I § 845, *stk. 1*, indsættes som *nr. 9*:

»9) at en fængselsbetjents fulde navn eller bopæl skal oplyses, jf. § 856, stk. 7.«

13. I § 856 indsættes efter stk. 6 som nyt stykke:

»*Stk. 7.* En fængselsbetjent kan afgive forklaring uden at oplyse navn og bopæl, medmindre rettens formand bestemmer, at oplysningerne må antages at have betydning for tiltaltets forsvar. I stedet oplyses den pågældendes fornavn, tjenestested og det identifikationsnummer, der er knyttet til ansættelsen.«

Stk. 7-10 bliver herefter stk. 8-11.

mandens identitet og det må antages at være uden væsentlig betydning for tiltaltes forsvar.

Stk. 8. Rettens formand afgør, om tiltalte skal forlade retslokalet under den forudgående forhandling om anmodninger fremsat efter stk. 2, 4, 6 og 7.

Stk. 9. Når tiltalte som følge af en beslutning efter stk. 1, 4 eller 7, ikke har overværet afhøringen af et vidne eller en medtiltalt, skal tiltalte, når denne på ny kommer til stede i retslokalet, have oplysning om, hvem der har afgivet forklaring i tiltaltes fravær, og om indholdet af forklaringen, for så vidt den angår tiltalte. Retten afgør, om gengivelsen af forklaringen skal ske før eller efter, at tiltalte selv har afgivet forklaring. Oplysning om vidnets bopæl eller navn, stilling og bopæl skal dog ikke meddeles tiltalte, hvis retten har truffet bestemmelse om hemmeligholdelse efter stk. 2, nr. 1 eller 2. Oplysning om en polititjenestemand's navn og bopæl skal endvidere ikke meddeles tiltalte, hvis retten har truffet bestemmelse om hemmeligholdelse efter stk. 6.

Stk. 10. Afgørelse om hemmeligholdelse af et vidnes navn, stilling og bopæl, jf. stk. 2, nr. 2, og stk. 4, eller en polititjenestemand's navn og bopæl, jf. stk. 6 og 7, træffes ved kendelse. I kendelsen anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for hemmeligholdelse er opfyldt. Kendelsen kan til enhver tid omgøres. Rettens afgørelse efter stk. 2, nr. 2, og stk. 4, 6 og 7, kan kæres.

§ 1020 h. ---

Stk. 2. ---

Stk. 3. Den advokat, der er beskikket efter stk. 1 eller 2, har adgang til det materiale, der er nævnt i § 741 c, stk. 2, 2. pkt., uanset om der er rejst tiltale i sagen.

Stk. 4. ---

14. I § 856, stk. 8, der bliver stk. 9, ændres »4, 6 og 7« til: »4 og 6-8«.

15. I § 856, stk. 9, 1. pkt., der bliver stk. 10, 1. pkt., ændres »7« til: »8«.

16. I § 856, stk. 9, der bliver stk. 10, indsættes som 5. pkt.:

»Oplysning om en fængselsbetjents fulde navn og bopæl skal endvidere ikke meddeles tiltalte, medmindre rettens formand har truffet bestemmelse om, at oplysningerne må antages at have betydning for tiltaltes forsvar efter stk. 7.«.

17. I § 856, stk. 10, 1. pkt., der bliver stk. 11, 1. pkt., ændres »jf. stk. 6 og 7,« til: »jf. stk. 6 og 8, eller om meddelelse af oplysninger om en fængselsbetjents fulde navn eller bopæl, jf. stk. 7,«.

18. I § 856, stk. 10, 4. pkt., der bliver stk. 11, 4. pkt., ændres »stk. 4, 6 og 7« til: »stk. 4 og 6-8«.

19. I § 1020 h, stk. 3, indsættes efter »§ 741 c, stk. 2, 2. pkt.,«: »jf. 3. pkt.,«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2018.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.